

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de Lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație în cadrul unor subproiecte ale Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul a fost elaborat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
<u>2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ</u> Proiectul de lege a fost elaborat conform: - art. 5 alin. (1) lit. e) și alin. (3) și art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999. Comisiile de cercetare prealabilă, constituite conform Hotărârii Guvernului nr.895/2024, au constatat că lucrările de construcție întrunesc elementele justificative ale interesului național, a premiselor economice-sociale, ecologice ale necesității lucrărilor, încadrării lor în planurile de urbanism și posibilitatea declarării utilității publice a acestor lucrări. Ședințele Comisiilor a fost desfășurate în data de: a. pentru Subproiectul Soroca – 5.02.2025; b. pentru Subproiectul Cahul – 19.02.2025; c. pentru Subproiectul Rîșcani – 19.02.2025.
<u>2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative</u> Necesitatea elaborării proiectului de lege rezultă din faptul că, în data de 21 aprilie 2022, la Washington, SUA, a fost semnat Acordul de Finanțare dintre Republica Moldova și AID pentru implementarea Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova” și a fost ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 169 din 9 iunie 2022. Perioada de implementare a proiectului este de 60 de luni, data planificată pentru finalizare este 31 ianuarie 2027. Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”, implementat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, are ca obiectiv sporirea accesului la serviciile de alimentare cu apă și sanitație într-un număr de localități rurale și orașe preselectate, consolidarea capacităților instituțiilor de nivel local și național privind prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație și asigurarea unui răspuns prompt și efectiv în caz de criză sau situație de urgență. Proiectul, în valoare de 44,1 milioane Euro, este finanțat din creditul acordat de Asociația Internațională pentru Dezvoltare. Suplimentar, pentru realizarea acestui proiect, Republica Moldova a beneficiat de un grant în valoare de 1,55 milioane Euro, acordat de către Agenția Austriacă de Dezvoltare. Proiectul este structurat pe componente, astfel, Componenta 1 are scopul de creștere a accesului la servicii sigure de alimentare cu apă și sanitație în localitățile rurale

și urbane selectate. Această componentă prevede dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație (AAS) din care face parte subcomponenta 1.1. și proiectele care constituie obiectul de declararea utilității publice de interes național. Astfel, subcomponenta 1.1 prevede: „Extinderea accesului și a calității serviciilor de AAS” și se referă la investiții în infrastructura rezilientă la schimbările climatice în orașele mici și zonele rurale selectate și include:

a. Investiții în infrastructura de alimentare cu apă: (i) extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă în două subproiecte și anume extinderea sistemului regional de alimentare cu apă pentru APL-uri din raionul Cahul și orașul Vulcănești (UTA Găgăuzia) și (ii) construcția sistemului regional de alimentare cu apă și a stație de tratare a apei potabile în raionul Rîșcani.

b. Investiții în domeniul gestionării apelor uzate: extinderea și reabilitarea sistemelor de canalizare în două subproiecte în orașele Soroca și Comrat, inclusiv construcția și reabilitarea rețelelor de canalizare și a racordărilor la serviciile de sanitație, precum și construcția de noi stații de epurare a apelor uzate.

În procesul de elaborare a proiectelor tehnice pentru lucrările de construcție, reabilitare, modernizare și extindere a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație au fost identificate terenuri proprietate publică a unităților administrativ teritoriale și terenuri proprietate privată pentru care există riscul de necesități de inițiere a procedurilor de expropriere, în scopul efectuării lucrărilor pentru cauză de utilitate publică de interes național.

Astfel, luând în considerare importanța lucrărilor ce urmează a fi executate și termenul de efectuare a lucrărilor de construcție a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație vizate, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, a elaborat prezentul proiect de Lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție și dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație în cadrul unor subproiecte ale Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”.

Proiectul de lege se propune a intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova luând în considerare termenul limitat de implementare a proiectului (ianuarie 2027), respectiv diminuarea riscului de nevalorificare a mijloacele financiare alocate pentru realizarea Proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În conformitate cu art. 5 alin. (3) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, sunt de utilitate publică de interes național lucrările care răspund obiectivelor și interesului întregii societăți sau ale majorității ei.

Declararea utilității publice de interes național urmează a fi realizată pentru lucrările de construcție și de dezvoltare a următoarelor subproiecte ale PSAASM:

1) Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă a unităților administrativ-teritoriale din raionul Cahul (cu conectarea orașului Vulcănești);

2) Construcția sistemului regional de alimentare cu apă și a stației de tratare a apei potabile în raionul Rîșcani;

3) Extinderea și reabilitarea infrastructurii de sanitație în orașul Soroca, inclusiv construcția colectorului de canalizare și a stației noi de epurare a apelor uzate;

Astfel, lucrările de construcție se vor realiza pe teritoriul următoarelor localități:

- Pentru lucrările expuse la pct.1):

Mun. Cahul, comuna Pelinei, satul Alexanderfeld, comuna Găvănoasa, satul Iujnoe, comuna Burlăceni, comuna Lebedenco, satul Crihana Veche, satul Alexandru Ion Cuza din r-nul Cahul; or. Vulcănești, r-nul Vulcănești.

- Pentru lucrările expuse la pct. 2):

or. Rîșcani, or. Costești, satul Dumeni, satul Văratic, satul Horodiște, comuna Duruitoarea Nouă, satul Petrușeni r-nul Rîșcani.

- Pentru lucrările expuse la pct.3):

mun. Soroca, satul Zastînca, comuna Vasilcău din r-nul Soroca;

Declararea utilității publice se va extinde asupra bunurilor imobile (terenuri și/sau construcții) proprietate privată și cele aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale aferente proiectului menționat, situate în extravilan și/sau intravilanul localităților menționate mai sus. Totodată, declararea utilității publice se va extinde și asupra drepturilor de folosință sau altor drepturi reale asupra bunurilor imobile vizate ce urmează a fi utilizate pe perioada lucrărilor de construcție.

De menționat, că, potrivit cercetărilor prealabile, Comisiile de cercetare prealabilă, au constatat existența oportunității și premiselor pentru declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație.

Astfel, în cadrul subproiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă a unităților administrativ-teritoriale din raionul Cahul (cu conectarea orașului Vulcănești)” lucrările de construcție a infrastructurii de alimentare cu apă, identificate conform Raportului de strămutare, ar putea afecta în jur de 139 terenuri cu o suprafață totală de 3,13 ha, iar porțiunile de teren afectate sunt relativ mici, lățimea medie a parcelei afectate pe terenurile proprietate privată este de 5,35 m. Totodată, un teren cu dimensiunea (66,07 m lungimea și 7,4 m lățimea, cu suprafața totală de 0,48 ha) va fi afectat permanent, iar cu proprietarul acestuia urmează să se încheie un contract de suprafață.

Totodată, în cadrul în cadrul subproiectului „Construcția sistemului regional de alimentare cu apă și a stației de tratare a apei potabile în raionul Rîșcani ” lucrările de construcție a infrastructurii de alimentare cu apă, identificate conform estimărilor Raportului de strămutare, pot afecta în jur de 466 de terenuri aflate în proprietate privată, 16 terenuri aflate în proprietate publică și 43 terenuri neînregistrate la moment, toate fiind afectate temporar de lucrările de construcție-montaj. Lățimea medie a fâșiei de teren afectate în proprietate privată este de 0,78 m. Suprafața totală a terenurilor private ce pot fi afectate temporar de lucrările de construcție-montaj a obiectivului, constituie 4,0377 ha.

Iar, în cadrul subproiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de sanitație în orașul Soroca, inclusiv construcția colectorului și a stației noi de epurare a apelor uzate”, că lucrările de reabilitare și construcție pot afecta în jur de circa 42 terenuri cu o suprafață estimativă de 23,63 ha.

Totodată, pentru realizarea optimă a activităților, este necesar de a institui anumite derogări de la normele legale, precum cea de eliberare a autorizației de construcție fără necesitatea de obține autentificarea notarială. Concomitent, asigurarea executării lucrărilor în paralel cu obținerea certificatului de descărcare de sarcină arheologică și derogări de la Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 și normativele în construcții, care însă nu vor afecta calitatea și securitatea construcțiilor efectuate. Necesitatea derogărilor de la normele tehnice de construcție este necesară în special pentru proiectul de construcție a colectorului de ape uzate și a Stației de Epurare din mun. Soroca. Actualmente, în municipiul Soroca, sunt construite rețele de canalizare care acoperă circa 50% din teritoriul orașului și la care sunt conectate circa 42% din populația localității. Astfel, la moment sunt 2 stații de pompare în intravilanul localității, al cărei locație nu poate fi modificată din cauza infrastructurii existente, dar care nu se încadrează în normele sanitare depline stabilite în NCM G.03.02:2015 Rețele și instalații exterioare de canalizare. Prin urmare, este imposibilă schimbarea acestor locații și este imperioasă aprobarea unor derogări care ar permite executarea în termeni și fără impedimente a subproiectului, având în vedere situația actuală de amplasare a rețelei de canalizare și infrastructurii aferente în mun. Soroca.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiunea de a nu face. Această opțiune ar determina realizarea proiectului conform cadrului normativ general, ceea ce ar îngreuna accesul la terenurile necesare pentru construcția și dezvoltarea infrastructurii, expunând proiectul la riscul refuzului proprietarilor de a ceda dreptul de folosință temporară sau de proprietate, ceea ce ar putea întârzia implementarea proiectului și ar genera costuri suplimentare semnificative. Tergiversare procesului de implementare și lipsa acțiunilor ar putea duce la incapacitatea de implementare a proiectului în termenii stabiliți în comun acord cu Banca Mondială și pierderea resurselor financiare alocate.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Declararea utilității publice a lucrărilor de infrastructură în sectorul apei și sanitației aduce beneficii semnificative sectorului public prin eficientizarea procesului decizional, optimizarea resurselor financiare, consolidarea capacității administrative și reducerea riscurilor juridice, asigurând în același timp un acces îmbunătățit la servicii esențiale pentru populație. Concomitent, având un impact asupra sănătății publice prin reducerea riscurilor sanitare și prevenirea bolilor cauzate de consumul de apă neconformă, contaminată și lipsa canalizării.

Realizarea fără impedimente a proiectelor de infrastructură vor avea un impact pozitiv asupra dezvoltării regionale și urbanistice, prin modernizarea localităților beneficiare stimulând dezvoltarea economică și creșterea populației.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Proiectul PSAAM, în valoare de 44,1 milioane Euro, este finanțat de creditul acordat de Asociația Internațională pentru Dezvoltare. Suplimentar, pentru realizarea acestui proiect, Republica Moldova a beneficiat de un grant în valoare de 1,55 milioane Euro, acordat de către Agenția Austriacă de Dezvoltare.

Implementarea proiectului de lege va necesita mijloace financiare care conform prevederilor proiectului vor fi acoperite din sursele bugetului de stat. Mijloacele financiare necesare constituie plata de despăgubiri și cheltuielile ce reies din procedurile de identificare, delimitare, formare și evaluare a bunurilor imobile, care urmează a fi acordate expropriatului. Quantumul acestor despăgubiri urmează a fi determinate ulterior în procesul de realizare a măsurilor necesare implementării proiectului de Lege propus spre examinare. Valoarea medie estimativă a despăgubirilor, după caz, în dependență de amplasament, pentru terenurile proprietate privată va fi calculată de către Întreprinderea de Stat „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului” (IPOT), în conformitate cu legislația în vigoare.

Conform estimărilor preliminare, pentru acoperirea cheltuielilor de expropriere, vor fi necesare mijloace financiare în valoare de cca 4,8 milioane lei, după cum urmează:

1. Pentru lucrările IPOT - identificarea terenurilor și bunurilor imobile, prelucrarea datelor cartografice, serviciile de evaluare a bunurilor, calcularea despăgubirilor etc. pentru 3 subproiecte (Soroca, Cahul și Rîșcani) - 2,8 milioane lei;
2. Achitarea eventualelor despăgubiri pentru 3 subproiecte, - 1,8 milioane lei;
3. Servicii poștale - 50 mii lei.

Pentru anul 2025, pentru asigurarea procesului de expropriere, în caz de necesitate, au fost aprobate mijloace financiare în valoare de 200 mii lei.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Declararea utilității publice a lucrărilor de infrastructură poate afecta dreptul de proprietate asupra terenurilor și bunurilor private, însă impactul este gestionat printr-un cadru legal clar, care prevede proceduri transparente de expropriere, despăgubiri echitabile și măsuri de atenuare a efectelor asupra proprietarilor afectați. Aceste acțiuni asigură respectarea drepturilor proprietarilor și reduc riscul conflictelor juridice, menținând un echilibru între interesul public și protecția sectorului privat.

O altă considerare a impactului asupra sectorului privat, reprezintă faptul că, dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație aduce beneficii pentru sectorul privat, prin creșterea valorii proprietăților, îmbunătățirea condițiilor pentru afaceri și facilitarea accesului la servicii esențiale pentru mediul economic. Investițiile în infrastructură stimulează dezvoltarea economică locală, atrag noi oportunități de afaceri și asigură un climat stabil și favorabil investițiilor private.

4.4. Impactul social

Declararea utilității publice a lucrărilor de infrastructură poate genera efecte sociale, în special asupra proprietarilor de terenuri și locuințe situate pe traseul proiectului. Totuși, aceste efecte sunt gestionate prin măsuri compensatorii echitabile, consultarea publicului și implementarea unui proces transparent de relocare sau despăgubire. Prin aceste acțiuni, se asigură protejarea drepturilor cetățenilor și reducerea tensiunilor sociale care ar putea apărea în procesul de implementare a proiectului.

În alt context, implementarea proiectului de îmbunătățire a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație contribuie semnificativ la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, reducerea riscurilor pentru sănătatea publică și creșterea oportunităților de dezvoltare socio-economică. Accesul extins la apă potabilă și servicii de canalizare sprijină sănătatea comunităților, reduce inegalitățile sociale și îmbunătățește condițiile

de trai, în special în zonele rurale și în comunitățile vulnerabile, consolidând astfel coeziunea socială și dezvoltarea echitabilă.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Declararea utilității publice a lucrărilor implică procesarea unor date cu caracter personal ale proprietarilor afectați, însă prin măsuri adecvate de protecție a datelor, respectarea normelor legale și utilizarea datelor în strictă confidențialitate și obiectivele proiectului, impactul negativ poate fi minimizat, asigurând transparență și respectarea drepturilor persoanelor vizate.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Proiectul legii de declarare a utilității publice facilitează implementarea rapidă și eficientă a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație, având un impact pozitiv asupra echității și egalității de gen prin asigurarea accesului la servicii esențiale, diminuarea poverii muncii domestice pentru femei, creșterea oportunităților educaționale și economice, contribuind la dezvoltarea unor comunități mai incluzive și sustenabile.

4.5. Impactul asupra mediului

Proiectul legii de declarare a utilității publice facilitează implementarea proiectului de modernizare a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație, în consecință având un impact pozitiv asupra mediului, care va determina reducerea poluării apei și solului, conservarea resurselor de apă prin diminuarea pierderilor, protecția biodiversității etc. Prin măsuri adecvate de atenuare a impactului construcțiilor și gestionare sustenabilă a resurselor, proiectul contribuie la îmbunătățirea calității mediului și la dezvoltarea durabilă a comunităților beneficiare.

De menționat că, proiectele vizate, sunt supuse în mod obligatorii evaluării impactului asupra mediului în conformitate cu prevederile Legii nr. 86/2016 privind evaluarea impactului asupra mediului, fapt, ce determină că, respectarea normelor de mediu va fi asigurată în mod corespunzător. Au fost elaborate Evaluări ale impactului social și de mediu și Planuri de management social și de mediu și studii de biodiversitate pentru toate subproiectele menționate în prezentul act normativ.

Astfel, în procesul de implementare a proiectului sunt aplicate atât standardele sociale și de mediu al Băncii Mondiale, cât și prevederile legale naționale.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

În contextul realizării Subproiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de sanitație în orașul Soroca, inclusiv construcția colectorului și a stației noi de epurare a apelor uzate” este de menționat că, apele uzate neepurate din Soroca, sunt deversate direct în râul Nistru, ceea ce provoacă un impact negativ asupra mediului.

Râul Nistru este un râu transfrontalier cu o lungime de 1352 km, care începe în Carpații Ucraineni, curge prin Moldova și ajunge din nou în Ucraina lângă Marea Neagră. Peste 5 milioane de oameni îi populează bazinul, deoarece râul Nistru este principala sursă de apă potabilă pentru Moldova și pentru o parte semnificativă a Ucrainei, inclusiv pentru Chișinău și orașul Odessa.

Prin Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind cooperarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului

râului Nistru, semnat la Roma la 29.11.2012 (aprobat prin HG nr. 42/2013), părțile au convenit asupra: - dezvoltării utilizării durabile a apei, bazate pe principiul protecției și utilizării durabile a resurselor de apă, a altor resurse naturale și a ecosistemelor bazinului râului Nistru; - diminuării semnificative a nivelului de poluare a apelor bazinului râului Nistru și, respectiv, a Mării Negre; - prevenirii degradării și restabilirii ecosistemelor, precum și conservării biodiversității în bazinul râului Nistru; - prevenirii și diminuării consecințelor impactului nociv al apelor provocat de factori naturali și antropogeni. Astfel, prin realizarea subproiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de sanitație în orașul Soroca, inclusiv construcția colectorului și a stației noi de epurare a apelor uzate”, pe lângă beneficiile semnificative în domeniul prevenirii poluării apelor, Republica Moldova, își va onora angajamentele asumate prin acordul menționat, demonstrând că este un partener de încredere, capabil să asigure sustenabilitatea utilizării resurselor naturale.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Nu este relevant.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
Anunțul privind inițierea elaborării proiectului de lege a fost plasat pe site-ul www.particip.gov.md (link: https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/14040). Proiectul de act normativ va fi supus avizării și consultării în conformitate cu actele normative și anume prevederile Legii nr. 100/2017 privind actele normative și Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.
7. Concluziile expertizelor
Urmează a fi supus expertizei juridice și anticorupție la etapa corespunzătoare de promovare a proiectului.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Proiectul de act normativ se încadrează armonios în legislația existentă.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Proiectul de lege urmează a fi prezentat Parlamentului spre examinare.